

Nicolae PRELIPCEANU

Camerista Florinei Cercel

Spectacolul de la sala Atelier a TNB, cu această adaptare după Hermann Broch, un scriitor prea puțin cunoscut la noi, este, de altfel, un *one-man-show*, în ciuda faptului că mai e distribuită o actriță, în afară de Florina Cercel. Hildegard, fata pe care camerista Zerlina a crescut-o de la naștere și căreia îi slujește și în momentul povestirii, spre bătrânețe, nu este decât o umbră de sprijin, un fel de alibi pentru viața cameristei.

Rolul Florinei Cercel e deosebit de greu, ea duce în spate un spectacol întreg, așa cum duce, dincolo, în poveste, viețile stăpânilor ei, pe rând. Dar experiența acestei actrițe își spune cuvântul și, ca spectator, nu am avut timp să mă plictisesc niciun singur minut. Ea știe să-și poarte personajul de la umilitatea cameristei – care își rememorează viața, dându-și seama, a cine știe câta oară, că și-a ratat vocația familială, că ar fi vrut și ea să aibă un cămin propriu, un soț, un copil – la triumful asupra nobilului care încalcă barierele sociale și se îndrăgostește de ea. Dar rezultatul e, până la urmă, același. Cuvintele actriței fac parcă să se nască în fața noastră scenele pe care le povestesc, mai ales misteriosul pavilion spre care nobilul său amant o aduce, după ce ea însăși manevrase ca să ajungă acolo, refuzând orice îmbrățișări pe furate, așa cum făcuse până atunci, cu bărbați de ocazie de categoria ei.

Dan Stoica a regizat un spectacol care, de fapt, stă în actrița din centrul său. Perdelele și perdelețele care alcătuiesc scenografia nu fac figură prea bună în economia spectacolului; sigur, poți bănuși că regizorul s-a temut de scena goală, pe care monologul Zerlinei, așa cum a fost el dirijat, ar fi suplinat și decorul, pentru că, oricum, cuvintele ne transportau în afara scenei, în viața trecută a personajului. Dar, în fine, călcând și schimbând așternuturi, camerista este mai verosimilă pentru spectatorul care se mai poate

crampona de elementele ultrarealiste ale unui spectacol cuminte. Mie personal, fluturările de perdele îmi evocă un film prost de altădată, despre Beethoven, înfățișându-l pe erou în timp ce compunea *Sonata Lunii*, după niște perdele care fluturau, iar Luna se vedea, undeva, departe, cețoasă, prin ele.

Toată compoziția aceasta ar fi căzut baltă dacă rolul nu ar fi încăput pe mâna unei actrițe de talia Florinei Cercel, care reușește o adevărată performanță artistică, de una singură. Adaptarea textului lui Hermann Broch îi aparține chiar regizorului, Dan Stoica, scenografia e semnată Gabriela Bondărescu-Catargiu, iar mișcarea scenică, Loredana Jurje.

Cehov cu happy-end

Cu toate zbaterile personajelor, cu toate frământările lor, cu psihologia lor complicată sau simplă, aproape de nazism, ca-n cazul lui Von Koren, nuvela cehoviană *Un duel* ajunge la un liman, să-i zicem, pozitiv. Obişnuiri cu finalul tragic al pieselor şi povestirilor lui Cehov, aşteptăm, în final, lovitura de măciucă, iar aceasta nu mai vine. Dimpotrivă, cuplul de oameni de nimic se apucă de lucru, ca să-şi plătească datoriile. Povestea lui Laevski, un personaj tipic rusesc de început de epocă modernă (chiar autorul face apel la personaje literare ruseşti, exemplare, precum Rudin, sau la oamenii de prisos ai înaintaşilor săi direcţi), viaţa sa cu o femeie măritată (nu cu el), care scandalizează provincia unde au ales să se refugieze, dispreţul, ba chiar ura lui Von Koren, naturalistul cu apucături sau, mai degrabă teorii, naziste, conform cărora toţi cei ca el trebuie ucişi sau măcar închişi pe viaţă, totul concura la un final tragic, dat fiind şi titlul povestirii. Ei bine, Cehov întoarce, cam artificial e drept, finalul într-unul care lasă să se întrezărească speranţe: inutilii devin utili, aroganţii şi destrăbălaţii devin umili şi virtuoşi, iar nazistul *avant la lettre* („nemţii te-au stricat”, îi reproşează mereu, lui Von Koren, doctorul Samoilenko, personajul cel mai uman şi mai simpatic al întregii poveşti) devine uman şi sentimental *à la russe*. Şi felul cum are loc duelul e unul caricatural, dacă ne gândim la alte asemenea întâmplări din marea literatură rusă, la Lermontov în primul rând.

Din toate acestea, Alexandru Dabija a făcut un spectacol de teatru fără fisuri, care se urmăreşte în modul cel mai natural timp de două ore şi zece minute. E uşor de condus un spectacol cu multe „vârfuri” de acţiune, cu întorsături de situaţie şi dezvăluiri şocante. O poate face orice regizor. Dar să conduci cu atâta siguranţă spectacolul unor conştiinţe mărunte care nu trăiesc, în fond, mai nimic şi care fac şi din vârful lor de viaţă, duelul, un eveniment oarecare, fără morţi şi răniţi, nu e la îndemâna oricui. Cu atât mai mult cu cât nu toţi actorii mi s-au părut tot timpul în rol.

Diana Dumbravă, în rolul Nadiei, femeia măritată care fuge de la bărbatul ei cu un altul, Ana Ciontea, Maria, mic-burgheza de provincie care încearcă să o aducă pe calea cea bună, Vlad Ivanov, doctorul Samoilenko, singurul care „compătimeşte” cu cei doi „ilegali” şi Gavril Pătru, Laevski, perechea celei dintâi, fac roluri conduse cu abilitate şi dăruire de la un capăt la altul. În buna, deja, tradiţie a teatrului de azi, drama se deghizează în comedie pe aproape tot parcursul ei, iar Ana Ciontea şi Vlad Ivanov excelează în acest gen, nu fără treceri tulburătoare la dramă, atunci când interesele poveştii o cer. Răzvan Oprea, în rolul neamţului intransigent, mai scoate din când în când piciorul din cercul trasat de rol şi de regizor, momente când spectatorul simte asta şi atenţia scade. În schimb, în părţile dure şi cinice este excelent şi el, ca şi ceilalţi. Diana Dumbravă, Nadia, are aerul abulic al cuiva care nu s-a trezit bine din somn; doar eventualitatea vreunei noi aventuri o trezeşte din când în când. Asta, fireşte, până la convertirea finală, de altfel greu de acceptat altfel decât în principiu. Un rol prea îngroşat mi s-a părut că